

Nr 24

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt valutareglering jämte motioner.

I en den 28 mars 1969 dagtecknad proposition, nr 87, har Kungl. Maj:t under åberopande av ett propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag

1) begärt riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering i enlighet med vad föredragande departementschefen förorddat,

2) velat inhämta riksdagens yttrande över ett vid propositionen fogat förslag till förordning om fortsatt giltighet av valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264).

Den tid för vilken förordnande om fortsatt valutareglering avses bli meddelat och valutaförordningen föreslås äga fortsatt giltighet är den 1 juli 1969—den 30 juni 1970.

Förslaget till förordning har följande lydelse:

Förslag

till

Förordning

om fortsatt giltighet av valutaförordningen den 5 juni 1959 (nr 264)

Härigenom förordnas, att valutaförordningen den 5 juni 1959, som enligt förordning den 28 maj 1968 (nr 255) gäller till utgången av juni 1969, skall äga fortsatt giltighet till utgången av juni 1970.

I anledning av propositionen har väckts

dels de likalydande motionerna I: 1007 av herr *Lundström m. fl.* och II: 1158 av fru *Nettelbrandt m. fl.*, vari yrkas att riksdagen vid sin behandling av propositionen skall i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om »en översyn av valutalagstiftningen i syfte att uppnå en liberalisering av densamma»,

dels de likalydande motionerna I: 1023 av herr *Ingvar Andersson* och II: 1177 av herr *Lothigius*, vari yrkas att riksdagen skall i skrivelse till Kungl.

Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt tillsätta en utredning bestående av särskilt sakkunniga på området med uppdrag »att överse den nuvarande valutaregleringen och att pröva möjligheten att överge det negativa systemet till förmån för ett positivt regelsystem, varvid i utredningsdirektiven skall ingå att den svenska valutaregleringen skall anpassas till de liberaliseringssträvanden som nu kan avläsas inom exempelvis EEC-samarbetet».

Motionerna

I motionerna I: 1007 och II: 1158 åberopas särskilt att Svenska sparbanksföreningen vid remissbehandlingen av den skrivelse som ligger till grund för propositionen har förordat en utredning som skulle belysa och motivera behovet av lagstiftning på valutaområdet under olika tänkbara förutsättningar beträffande utvecklingen under 1970-talet av Sveriges ekonomiska förbindelser med utlandet och betingelserna härför. Motionärerna instämmer i föreningens uttalande att några mera långsiktiga överväganden rörande i vilken utsträckning en reglering bör förekomma på valutaområdet inte i något sammanhang har presenterats. De ifrågasätter lämpligheten av att vidmakthålla en reglering som är vidsträckt i formen men tillämpas i rätt begränsad omfattning. Prövningsförfarandet innebär, säger de, ofta ett onödigt krångel, och osäkerheten om vilka kapitaltransaktioner som kommer att tillåtas försvårar en långsiktig planering av finansieringsmöjligheterna.

I motionerna I: 1023 och II: 1177 konstateras inledningsvis att huvudargumentet för valutaregleringens bibehållande tycks vara önskemålet om en från yttre påverkan avskärmad inhemsk penningpolitik. Motionärerna säger sig inte vilja förringa nödvändigheten av verkningsfulla kreditpolitiska instrument. Enligt deras mening undervärderar dock departementschefen i sitt försvar för regleringen dennas effekter på andra områden. Gentemot vad som i propositionen uttalas om en liberal praxis vid tillämpningen av valutaregleringen påpekar de att villkor knyts till godkända direktinvesteringar och att en del ansökningar avslås. I brist på information om antalet avslag och grunderna för dessa är det, framhåller de vidare, omöjligt att utvärdera liberaliseringsnivån. Gentemot departementschefens hänvisning till inskränkande åtgärder på valutaområdet i vissa andra länder under år 1968 anföres att USA nu planerar en ökad liberalisering och att Frankrike så snart det kunde ske lättade de extrema bestämmelser som infördes vid franc-krisen 1968. Den genomsnittliga frihetsgraden på valutaområdet är högre i andra länder än i Sverige, säger motionärerna. De hävdar vidare — under hänvisning till valutautströmningen från Sverige i slutet av 1967 — att endast ett bräckligt skydd erhålles genom en hög regleringsnivå som hålls konstant eller skärps främst i orostider.

Utskottet

Utskottet tillstyrker det i propositionen framlagda förslaget att förnyat förordnande om valutareglering skall få meddelas för ett år från kommande halvårsskifte, då nuvarande förordnande utlöper. Mot det vid propositionen fogade författningsförslaget har utskottet ingen erinran.

Motionärerna godtar den ettåriga förlängningen av valutaregleringen men ställer sig kritiska till att denna, i vart fall i sin nuvarande utformning, bibehålles på längre sikt. I motionerna I: 1007 och II: 1158 hemställs om en översyn av valutalagstiftningen med sikte på en liberalisering. Förslaget tycks innebära en viss ändring av den ståndpunkt som intogs i motsvarande motioner föregående år, i vilka klart utsades att en fullständig avveckling av valutaregleringen åsyftades. Motionerna I: 1023 och II: 1177 tycks likaledes bygga på förutsättningen att vissa regleringsåtgärder kan komma att erfordras även i framtiden. Där begärs en prövning av möjligheten att införa »ett positivt regelsystem», vars beskaffenhet dock inte närmare antyds av motionärerna.

Chefen för finansdepartementet lämnar i årets proposition i ämnet en utförlig motivering för valutaregleringens bibehållande. Härvid erinras om att regleringen f. n. främst berör värdepappershandeln och de finansiella krediterna, medan löpande betalningar lämnas utanför enligt gjorda internationella åtaganden och en mycket liberal praxis tillämpas i fråga om kapitalöverföringar både till och från Sverige för direkta investeringar. Departementschefen kommer till slutsatsen att valutaregleringen inte lägger hinder i vägen för ett fullvärdigt svenskt deltagande i den tekniska utvecklingen utomlands eller för tillgången till utländska varumarknader. Utskottet har inte blivit övertygat av motionärernas motsatta argumentering, enligt vilken även ett liberalt tillämpat tillståndskrav för vissa kapitaltransaktioner med utlandet skulle ha en menlig inverkan på näringslivets planeringsmöjligheter och dess förutsättningar för internationell verksamhet över huvud taget.

Valutaregleringen utgör, såsom departementschefen betonar, ett instrument bland andra som kan användas för att främja målen för samhällets ekonomiska utveckling. I detta sammanhang pekas på att övriga ekonomisk-politiska medel skulle få tillämpas betydlig mera intensivt om fullständig frihet skulle råda för kapitalrörelser över gränserna. Vidare framhålles att i utlandet utvecklingen på området under 1960-talet snarast gått mot ökade inslag av kontroller och att bedömningen av vad som gäller härvidlag inte får grundas uteslutande på en jämförelse mellan ländernas formella regelsystem, eftersom kapitalrörelserna kan påverkas även av mekanismer som inte har ren valutareglerskaraktär. Genom att på ett mera indirekt sätt söka nå samma resultat som med valutaregleringen står enligt den bedöm-

ning som redovisas i propositionen ingenting reellt att vinna för Sveriges del. Valutareglerngens betydelse när det gäller att förebygga att störningar på valutamarknaderna gör alltför kraftigt utslag på våra valutareserver framhävs också. Slutligen erinras om att mindre ändringar i valutareglerngens tillämpning genomförs praktiskt taget årligen och att reglerngen även fortlöpande överses med hänsyn till hur frågan om marknadsgrupperingarna i Europa utvecklar sig.

Departementschefens här kortfattat återgivna redovisning av skälen för bibehållande av det nuvarande valutareglerngssystemet är enligt utskottets mening övertygande. Redogörelsen synes också utvisa att valutareglerngen är föremål för sådana långsiktiga överväganden som efterlyses i motionerna. Att en »genomgripande prövning av reglerngen ur olika synvinklar» — såsom motionärernas samfällida önskemål uttrycks i motionerna I: 1023 och II: 1177 — skulle leda till andra slutsatser än departementschefens är ett antagande som utskottet finner uppenbart orealistiskt. Utskottet avstyrker därför förslaget om en särskild utredning rörande valutareglerngen.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen

1) samtycker till förordnande om fortsatt valutareglerngen i enlighet med vad som förordas i propositionen nr 87, och

2) vad beträffar det genom propositionen framlagda förslaget till förordning som sin mening ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet ovan anfört därom;

B. att riksdagen avslår motionerna I: 1007 och II: 1158 samt I: 1023 och II: 1177.

Stockholm den 6 maj 1969

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Palm (s), Åkerlund (m), Lundin (s)*, Strandberg (m), Österdahl (fp) och Mattsson (cp)*;

från andra kammaren: herrar Regnéll (m), Hagnell (s), Franzén i Motala (s), Bengtsson i Landskrona (s), Larsson i Umeå (fp), Rask (s), Börjesson i Falköping (cp) och Stridsman (cp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Åkerlund (m), Strandberg (m), Österdahl (fp), Regnéll (m) och Larsson i Umeå (fp), vilka ansett

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 3 med orden »Motionärerna godtar den» och slutar på s. 4 med orden »utredning rörande valutaregleringen» bort ersättas med ett avsnitt av följande lydelse:

»Utskottets tillstyrkan av propositionen innebär inte något ställningstagande till förmån för ett bibehållande av den nuvarande valutaregleringen på längre sikt. Följaktligen får den inte heller tolkas som ett instämmande i den utförliga motivering som chefen för finansdepartementet i år förebragt till stöd för hemställan om fortsatt valutareglering. Mot denna motivering vill utskottet i första hand anföra, att den huvudsakligen uppehåller sig vid regleringen av värdepappershandeln och de finansiella krediterna och sålunda förbigår de negativa verkningarna av att tillståndstvång alltjämt upprätthålles i fråga om direkta investeringar och i fråga om finansiell upplåning utomlands. Att den stabiliseringspolitiska effekten av regleringen skulle vara så stor som departementschefen framställer den finner utskottet inte styrkt. Samma verkningar borde kunna uppnås med andra, lämpligare medel. Departementschefen säger sig ha svårt att se att något reellt skulle vara vunnet om man från svensk sida försökte nå samma resultat som genom valutaregleringen på ett annat och mera indirekt sätt. Enligt utskottets mening är det inte rimligt att på detta sätt avfärda möjligheten att pröva olika alternativa medel som skulle kunna tillåta större frihet i valutarörelserna. Önskvärdheten av att ytterligare underlätta internationella ekonomiska förbindelser talar också för en översyn av valutaregleringen. I anslutning till vad som anföres i de föreliggande motionerna vill utskottet därför föreslå att riksdagen anhåller att Kungl. Maj:t skyndsamt tillsätter en utredning med uppgift att verkställa en sådan översyn.»;

dels att utskottet under B bort hemställa

»B. att riksdagen i anledning av motionerna I: 1007 och II: 1158 samt I: 1023 och II: 1177 hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning rörande valutaregleringen i enlighet med vad utskottet ovan anført.»